

Prenumerationspris

$\frac{1}{1}$ år Kr. 3:—
 $\frac{1}{2}$ " " 1:50

Utgiven av Svenska Folkförbundet.

Redaktör: Andreas Stahl, Riddaregatan 3, Reval.

UTKOMMER ALLA ONSDAGAR

Utlandet:

$\frac{1}{1}$ år Kr. 4:—
 $\frac{1}{2}$ " " 2:—

Ansvarslöshet.

I „Pävaleht“ Nr. 188 d. å läser man med grämlse en längre artikel, som i första hand handlar om rågösvenskarna (Pakri rootslastest). Innan man kommer till artikelns slut, ha dock alla estlandssvenskar fått måttet rågat.

Denna skrivelse är hållen i en sådan ton, att man med häpnad frågar sig, vad som är anledningen till denna beska kritik. Det talas om ett folk, som nära på saknar allt begrepp om den kultur grannarna äro nog lyckliga att ståta med. Om däremot „Pävaleht's“ män ville vara vänliga och först undersöka de faktiska förhållandena och sedan jämföra, skulle resultatet säkert bli ett helt annat. Det är en häpnadsväckande okunnighet som skribenten i fråga röjer, då han med den likgiltigaste min rådbråkar sitt lands geografi och kulturhistoria. Det är motbjudande att citera någonting här, den som vill, må läsa själv och om i frågavarande tidningsnummer saknas, kan Kustbons red. stå till tjänst. Det är bara synd, att man inte i utlandet har möjlighet att få läsa den celebra artikeln; att översätta den till ett annat språk, vore att begå helgerån mot artikelns innehåll. Vi som glatt oss åt att få leva i frid och lugn vid sidan av våra grannar, ha säkerligen felbedömt läget, ty det har haglat flera beska artiklar, mer eller mindre berättigade, över svenskarna här. Vi hoppas dock i det längsta att allt må gå sin vanliga gång och att dylika utbrott inte få permanent karaktär och att nordavinden är ren och frisk, som den alltid ansetts vara.

Om estlandssvenskarna äro småväxta och andligen förkrympta, som „Pävaleht“ i sin vision påstår, så må det förlätas dem, men de äro aldrig småsinta.

Det värsta är, att „Pävaleht“ icke låter svenskarna försvara sig i dess spalter; redan detta förråder ett ont samvete.

Reval d. 14 aug. 1929.

A. Stahl.

Svenska lektoratet i Dorpat.

Läsåret 1928—29.

Ett läsår är till ända, och då är det på sin plats, att jag ger „Kustbons“ läsekrats och alla S. O. V.-medlemmar en redogörelse för svensketsarbetet nere i Dorpat i dess olika former. Framför allt är det då det av Riksföreningen bekostade svenska lektoratet och Dorpatavdelningen av „Svenska Odlingens Vänner“, som skall bli föremål för behandling.

Bägge terminerna har antalet föreläsningar pr vecka utgjort 7 och omfattat 4 olika kurser, därav en nystartad för nybörjare. Åhörarsiffran var under höstterminen inalles 56 och under vårterminen 43. Liksom tidigare har Riksföreningens av Enni och Vilh. Lundström utgivna „Svensk läsebok“ och Gösta Bergmans „Abriss der schwedischen Grammatik“ tjänat som grundval för nybörjarnas undervisning, vilken omfattat 3 veckotimmar. Kurs n:r 2 (1 timme pr vecka) ägnades båda terminerna åt Runebergs „Fänrik Ståls sägner“. Kurs n:r 3 (ävenledes 1 timme pr vecka) läste under höstterminen valda stycken i „Svensk läsebok“ och under vårterminen poesi efter Elsa Carlssons förträff-

liga, prisbilliga antologi „Svenska dikter“, utkommen å Bonniers förlag. Deltagarna i kurs n:r 4 (2 timmar pr vecka) fortsatte och avslutade under höstterminen läsningen av Viktor Rydbergs „Singoalla“ i den av Paul Hainrich å Velhagen & Klasings förlag, Bielefeld och Leipzig, år 1927 utgivna upplagan. Därefter övergingo de till Geijerstams „Mina pojkar“, varvid användes den i Bonniers Universalsbibliotek utkomna 95-öresupplagan. Med sitt naturliga språk och sin fina humor blev den boken en motvikt till den upphöjda, allvarliga stilen i „Singoalla“ och roade kursdeltagarna mycket. Under vårterminen läste vi slut på „Mina pojkar“. I anslutning till i texten funna ord behandlades huvuddragen av svenskans grammatik och språkhistoria. Till omväxling i kurserna 2—4 lästes även andra saker utanför programmets egentliga ram, bl. a. i „Allsvensk Samling“, „Göteborgs Argus“ och „Vecko-Journalen“. Den sistnämnda utmärkta korsordsgåtor lockade oss vid ett par tillfällen. Tre olika löste vi, något som i hög grad väckte åhörarnas intresse och gav uppslag till många givande diskussioner eller rent av små föredrag. Därjämte genomgicks texten till flera sånger, så att de sedan kunde sjungas unisont vid våra svenska aftnar. I kurserna n:r 2—4 har undervisningsspråket varit uteslutande svenska, medan i nybörjarkursen, åtminstone första tiden, övervägande tyska och estniska använts. Liksom föregående år frågade jag även nu mina åhörare, varför de börjat lära sig svenska, och svaret blev detsamma: av rent praktiska skäl.

För sina studier i andra ämnen, t. ex. agrikultur, nordisk historia, behövde de förstå svenska så pass mycket, att de kunde läsa några på detta språk skrivna arbeten. Man kan därför knappast tala om ett varaktigt intresse för svenskan hos många av deltagarna. Trots att de båda senaste läsåren varje termin en helt ny kurs för nybörjare anordnats, vilken första tiden följts av 25 a 30 personer men längre fram på terminen av ej fullt så många, har tillskottet till de mera försigkomnas kurser varit jämförelsevis litet. Ej heller under sistförflutna läsår har en enda av mina åhörare tänkt ägna sig åt något vetenskapligt studium av svenskan, oaktat den sedan fyra år är examensämne (med prof. Wilh. Wiget som examinerare) och grundandet av den svenska professuren är allmänt bekant. Då denna väl först om ett år kan komma i gång, ha eventuellt intresserade studenter tid på sig för eftertanke och förberedelse. Må vi hoppas, att under instundande läsår flera besluta sig för ett allvarligt studium av svenska språket och litteraturen, så att den blivande professorn får en intresserad liten skara att börja sitt arbete med!

Uppskattningen i Dorpat av det svenska både inom och utom studenternas krets framgår nog bäst av bokutlåningen från lektoratsbiblioteket. Den har även de båda senaste terminerna varit livlig. Boklånens antal har utgjort 224 och 232, fördelade på 40, resp. 38 låntagare. Jag har strävat efter att i största möjliga mån göra propaganda för biblioteket och locka dit inte blott åhörarna utan även andra. Ett exemplar av den förra sommaren upprättade, maskinskrivna katalogen har överlämnats till universitetsbiblioteket, så att man där vid behov genast kan ta reda på om lektoratsbiblioteket äger en efterfrågad bok. Sedan bokbeståndet av mig katalogiserats och ordnats, är det nu lätt att ha översikt över det, något som också väl behövts, då besöksfrekvensen ofta varit ganska stark och jag alltid ensam måst sköta det hela. Biblioteket har under det gångna läsåret genomgåvor tillförts åtskilligt nytt. Utom desedvanliga tidskrifterna "Vecko-Journalen", "Vår flotta", "Allsvensk Samling", "Tiden" och "Nya vägar", vilka sedan flera

år regelbundet sändas, och för en kortare tid även "Lektor" utgör tillskottet 33 n:r. Av dessa har Riksföreningen skänkt 18 n:r, professorskan Solfrid Cederberg, (Helsingfors) 5, dr Leffler (Stockholm) 3, Svenska Turistföreningen 4, A. B. Familjeboken (Stockholm) 1, direktör Ivar Ahlstrin (Göteborg) 1 och jag själv 1. Flera av dessa böcker voro häftade och ha därför inbundits.

Intresset för Sverige och svensk kultur har vidmakthållits och stegrats tack vare den i februari 1928 bildade Dorpatavdelningen av "Svenska Odlingens Vänner", som f. n. har 24 medlemmar. I styrelsen är undertecknad ordförande, Hjalmar Pöhl kassör och fr. Rita Rapph sekreterare. Under det gångna läsåret har dels ett flertal sammanträden hållits hemma i min bostad, då även musik och uppläsning förekommit, dels tre för alla tillgängliga offentliga svenska aftnar anordnats. Den första, som ägde rum den 17 november och helt ägnades åt Selma Lagerlöf, besöktes av ej mindre än 38 personer. Den andra, den 15 mars, hade lockat 28 (minskningen berodde på en ej väntad kollision med två andra liknade fester) samt den tredje och sista, som hölls Kristi himmelfärdsdag den 9 maj, 23 deltagare. Musik av hrr Hjalmar Pöhl och Siegfried Wunderlich, uppläsning (en gång även föredrag) av mig, unison sång, svenska danser och tedrickning utgjorde stommen i programmet. En högtidligare prägel fick den sista svenska aftonen i maj, då Sveriges officiella representant i Estland, konsul G. Reuterskiöld i Reval, hade infunnit sig. I detta sammanhang kan nämnas, att vid ett tidigare tillfälle, den 28 februari, svenske ministern i de baltiska staterna, envoyén Patrik Reutersvärd i Riga, kom på besök till Dorpat och då åhörde en svensk föreläsning samt besåg lektoratsbiblioteket.

Lektoratsverksamheten i Dorpat har under vårterminen blivit känd i vidare kretsar, då två tidningar av mig begärt och erhållit artiklar därom. Så trycktes en lång uppsats i "Dagens Nyheter" för den 11 februari, på vars så uppmärksammade enquête om lektoraten den utgjorde svar, och en annan (på estniska) i "Päevaleht" den 27 juni med anledning av kung Gustafs besök utgivna festnummer.

Många råd och rön, som komma att bli av stort värde för undervisningen instundande hösttermin, fick jag under den fjärde lektorskonferensen i Jena 28—30 april, för vars krävande förberedelser och lyckliga genomförande ett uppriktigt tack även på detta sätt bör riktas till professor Vilh. Lundström. Genom de utförliga skildringarna i "Allsvensk Samling", samt hela svenska pressen är konferensens förlopp allmänt känt. Däremot det hittills inte gjorts bekant, att från Jena sex konferensdeltagare foro över till Weimar och under besöket där kommo att fortsätta diskussionen, varvid många beaktansvärda uppslag lades fram. Säkert är, att erfarenheterna från Jena och Weimar skola i hög grad främja de sexton lektoratens undervisning och då icke minst Dorpats. *Nils-Herman Lindberg.*

Den gångna veckan.

Aldrig någonsin förut har Reval besökts av så stort antal turistersom under denna sommar. Det är en vanlig syn att turistgrupper ständigt draga genom stadens gator. Till största delen äro dessa engelsmän och amerikaner.

På måndagen anlände sålunda engelska ångaren "Ranchi", som medförde över 400 turister "Ranchi" fortsatte härifrån samma dag på kvällen till Stockholm. I de närmaste dagarna äro att vänta hit ännu ett par oceanjättar med turister.

Nyligen utbröt skogsbrand i Förenta Staterna, som lagt under sig ett område av c: a 32.000 hektar. Elden närmar sig redan kanadensiskt område. Förutom lokalbefolkningen deltaga i släckningsarbetet även 4.000 soldater.

Från Berlin meddelas att myteri utbrutit på en finländsk ångare i Kielkanalen. När kapten förhöll eldarna, att båten icke med så lågt ångtryck kunde gå med föreskriven fart, rusade de på befälet och hotade det till livet. De upproriska införpassades i fängelset i Kiel.

Enligt meddelande från Tokio har efter rysk-kinesiska underhandlingarnas avbrott, läget i Mandjuriet blivit i högsta grad tillspetsat. Varje dag surra ryska flygmaskiner över mandjuriskt område. Från Moskva uppger

att krigsrådet vid särskilt plenum beslutat vidtaga nya mått och steg.

I Ukraina, nära polska gränsen, ha de ryska myndigheterna uppdragat en hemlig organisation bland soldaterna, som skulle angripa befälet och sedan fly över gränsen.

I spetsen för organisationen stodo plutoncheferna Golub, Schvets och Onishtshuk. När deras förehavande upptäcktes, försökte de fly, men blevo gripna.

Krigstribunalen dömde de två förstnämnda till döden och den tredje till 10-års tukthus.

Estniska örlogsflottan som under några dagar gästade lettlandska hamnar anlände på tisdagen till Reval.

I södra Estland har åskvädret under de senaste dagarna anställt stor skada. Från flera håll meddelas att blixten förorsakat eldsvådor, då hela gårdar nedbrunnit. Inga människoliv ha dock gått förlövade.

Ett godståg sprängt i luften nära Harbin. Från Harbin meddelas ur tillförlitlig källa, att ett godståg sprängts i luften några kilometer väster om Harbin. Vid attentatet förstördes fjorton vagnar. I Tsjalantun har ett försök till anläggande av mordbrand förekommit. En beväpnad skara har i trakten av Hailar rivit upp järnvägsskenorna. Ett stort antal sovjetjäntemän vid kinesiska östbanan ha ansökt om avsked.

Indiska översvämningarna ha kostat 400,000 pund. Officiellt meddelas, att skadorna vid förra månadens översvämningar i Sindh uppgå till 400,000 pund. Enbart i staden Hyderabad ha 2,000 hus instörtat. På många ställen har skörden förstörts. Genom att kolera utbrutit i övre Sindh, har situationen ytterligare förvärrats. 20 människor omkomme under översvämningen.

Ett telegram från Berlin förmedlar att vid undersökningen av en omfattande giftblandningsaffär i Ungern icke mindre än 21 bondhustrur från olika byar häktats och bekant att de bragt sina män om livet genom gift. En av de häktade har mördat sex familjemedlemmar. Kvinnorna ha alla mördat sina män för att komma åt arvet. Förbrytelserna upptäcktes därigenom att man påträffade arsenik i kistorna, då man öppnade två gravar.

Nya häktningar bland sovjetfunktionärerna. Från Mandsjuria meddelas att kineserna i häktat 35 sovjetjäntemän vid kinesiska östbanan i Hailar och 56 i Pokotu. Häktningarna voro ett försiktighetsmått på grund av hot om generalstrejk.

“Prästhålde.”

En enda gång om året, ha Odinsholmarna den glädjen, att få besök av pastorn från Nuckö och prästhålde är vanliga benämningen på denna dag.

“Prästhålde” är för odinsholmborna den enda bestämda tid som de ha att vänta “pähälsning”, av sina anhöriga från fastlandet, och därför är dagen en bemärkt dag.

Pastorn avhämtas vanligen på lördagen från Spithamn, med någon av öns motorbåtar vilken då anländer till ön ofta fullastad med gäster. På söndagsmorgonen får man se människofyllda motorbåtar, segel-, ja till och med små roddbåtar och större segelskutor — alla stävande mot “Odins ö.” Klockan 10 börjar vanligen gudstjänsten i öns lilla kapell, som nästan alltid då är fyllt, och en hel del får ofta även åhöra gudstjänsten ute i det fria.

Under gudstjänsten gäller det för öborna själva att vara mycket uppmärksamma och lyssna till den sällsynta pastorns ord. När församlingen tågar från kapellet och halt gjorts vid byn, som är belägen i öns centrum — ha invånarne därstädes väsen med “lang ting”. Därefter gäller det för “gästerna” att söka taga i betraktande öns sevärigheter.

Det stora fyrtornet, som är ett av Östersjöns starkaste, torde nog mest tilldraga sig de intresserades blickar.

Ofta händer det att solen kastar sina sista stålar över horisonten, när “turisterna” stå färdiga all lämna ön bakom sig, och har man då lyckats förvärva sig några av de välsmakande rökta torskarne, får man lätt “prästhåldsfeber”, som gör att man nästa gång vill upprepa besöket.

I år ägde “prästhålde” rum den 4 augusti.

En nordvästlig storm förorsakade att pastorn först på söndagen kunde fara ut till ön.

Troligtvis var det i år — som förut — flera som planerat en

odinsholm-tripp, även så var det med undertecknad som flera gånger blivit påmanad: “Kom prästhålde ut,” men stormen hindrade alltsammans.

Ja, efter “prästhålde” finns många glada upplevelser, som skarpt etsat sig i minnet; fast man någon gång strävat mot Östersjöns vredgade böljor, har man dock oftare haft strålände solsken och glittrande hav.

Jocke.

Hur Edison vill finna en efterträdare. Den store uppfinnaren Thomas Edison söker en efterträdare, enär han på grund av sin höga ålder inom den närmaste framtiden önskar draga sig tillbaka. I Förenta staterna ha nitton unga män utvalts för att gå upp i en examen, som Edison ämnar hålla med dem. Det gäller att besvara en hel del frågor. Daily Telegraph offentliggör en del av frågorna, bl. a. följande:

Vill ni för att uppnå framgång offra kärlek eller ära, stolthet eller beröm?

Föreställ er ert liv, såsom det kan komma att forma sig om 30 år och beskriv en typisk dag i er 50-årsålder. Hur skulle ni ge ut 1 milj. dollar?

Vad skulle ni göra, om ni lögnaktigt bleve beskylld för att ha lurat någon?

Om ni vore kvarlämnad på en öde ö och utan redskap, hur skulle ni då bära er åt, om ni skulle flytta ett klippbok på 10 fots höjd och 15 fots bredd och som vägde 3 ton?

Vilken plats kommer bilen att intaga i folkets dagliga liv om hundra år?

Vilken lögn är tillåten?

Vem är Jenny Lind?

Vem har författat Skatton?

Vilket fysiologiskt fenomen kan man tillskriva den stora succès, som uppnåtts vid visandet av biografbilder?

Edison medger, att han genom denna examen visserligen icke torde kunna finna en övermänniska, men å andra sidan har det icke varit honom möjligt att finna någon bättre metod för att få en värdig efterträdare.

Stalins gåtfulla sjukdom. I Moskva cirkulera sedan någon tid rykten om att Stalin vore allvarsamt sjuk och icke i stånd att arbeta. De makthavande i Kreml hålla emellertid Stalins tillstånd

hemligt och det har hittills icke lyckats utröna av vilken art Stalins sjukdom egentligen är.

Kerenskijs veckotidning „Dni“ uppger att för någon tid sedan i Kreml infunnit sig fyra beväpnade män i tjekaagenternas uniform och företett dokument, utfärdade av kommunistiska partiets centrala kommitté. De begärde på grund av dessa dokument att få företräde hos Stalin och infördes i hans arbetsrum. Strax därpå konstaterades emellertid att dokumenten voro — förfälskade och att tjekisterna voro utklädda vitgardister.

Vad som tilldrog sig i Stalins arbetsrum under de falska tjekisternas besök där, har icke blivit bekant, men man förmodar att Stalins hemlighetsfulla sjukdom står i något slags samband med detta besök.

Vitgardister överfalla en sovjetpatrull. Ryska vitgardister, vilka kommit från den kinesiska sidan, ha överfallit en sovjetpatrull vid Amurfloden i trakten av byn Tjernievo. Härvid dödades två personer, varjämte åtta sårades. Sovjetmyndighe-

terna ha utsänt en kanonbåt och ett mindre militärkommando till orten.

Äktenskap med träd. I många trakter av Indien få de yngre döttrarna i en familj icke gifva sig förr än äldsta dottern i huset funnit en man. Om nu exempelvis den förstfödda är sjuk, ful eller förvuxen och på grund därav icke får någon man, gifter man henne med ett träd eller en blomma, vilket sker under högtidliga ceremonier. På så sätt få hennes yngre systrar sedan möjlighet att ingå äktenskap. Emellertid gifter man henne icke med vilket träd som helst. Det kan nämligen bli ödesdigert för flickan, om man förmäler henne med en pinie, alm eller poppel, ty från dessa träd, som anses heliga, kan hon aldrig skiljas, om hon finner en mänsklig beundrare. En dylik skilsmässa skulle enligt indisk uppfattning utgöra en kränkning av den gudom, som dyrkas genom trädet och skulle ådraga alla, som närmade sig trädets otrogna hustru, gudarnas hämnd. De flesta andra träd kan emellertid en kvinna ostraffat gifva sig

med och åter skiljas från, om hon finner en man. Högst i roppet stå fruktträd av alla slag.

Sommarhistoria. I en Stockholmstidning läses:

Det hände häromdagen utanför en av våra större restauranger. En filmfotograf och några skådespelare hade fattat posto vid ingången för att ta ett par scener till "Konstgjorda Svensson", då det kommer ett sällskap på två medelålders herrar jämte tvenne eleganta damer ut från restaurangen. En av herrarna få syn på filmkameran och rusar fram till fotografen med skräckslagen uppsyn.

— Ä' vi filmade?

— Mjaa. Jag tror visst att herrskapet kom med på ett hörn.

— För Guds skull...! Herrn i fråga tar fotografen avsidts och gör en åtbörd åt plånboksfickan.

— Ni må s t e ordna att den där scenen blir klippt. Våra fruor... ja, ni förstår... dom ä' på landet!

Fotografen log förstående och lovade vara hygglig. Men han berättade historien för tidningen, som hädanefter kommer att vara mycket uppmärksam på filmkameror.

Den Gyllene Freden

Vid Järntorget, Stockholm
Riks 80 29.

FÖDD:

En son Borås B. B. den 4 aug.

Ester och Erik Petzäll.

Stadshotellet E S L Ö V.

Fullständig spritservering.

Förstklassigt kök.

Ny ägare L. Pehrsson.

EGONLINEN uppehåller regelbunden trafik Göteborg med alla mellanliggande svenska namnar till KARLSKRONA—DÄNZIG—LIBAU—RIGA—REVAL—HÄLSINGFORS.

Stadshotellet i
L I N D E S B E R G
REKOMMENDERAS

CARL FREDRIKS BIERSTUGA
Hantverkaregatan 17. Norrköping
Rekommenderas

De Förenade Spetsfabrikernas Försäljningskola

Tel. 771-08 Grevturegatan 13
(Hörn-butiken) NORR 19203

Specialaffär för Spetsar och Broderier. — Rikt urval av Vadstenaspetsar. Motiv och Krugar. Beställningar å linneutstyrlar. Order till landsorten expedieras omgående.

F I S K A R E !

ANVÄNDER NI FÖR EDER BÅTMOTOR
INHEMSKT MOTORBRÄNSLE!

Om ej, så försök vår

T R A K T O R B E N S I N

(för fotogenmotorer)

DÄRIGENOM SPÄRRAR NI PENGAR,
ty den är billig, kraftigare än
fotogen och därför ekonomisk.

E st l ä n d s k a O l j e s k i f f e r k o n s o r t i e t
(Svensk Konsession)

Tönismägi 1. TALLINN Telefon 16

SHELL
BENSIN OCH
SMÖRJOLJOR

använder varje ekonomisk motorman
SVENSK-ENGELSKA MINERALOLJE A.-B

Vildskinn

Räv, Utter, Mård, Hermelin,
Ekorre, Hare och Kanin upp-
köpas till allra högsta pris.

Vi betala högsta priser, då skinnen huvudsakligen äro för egen fabrikation. Prislista sändes mot porto.

FOUGSTEDTS PÄLSVARUFABRIK Malmö 4.

Jönköpingsstads och läns sparbank

Stiftad 1831.

Huvudkontor i JÖNKÖPING. Avdelningskontor i Jönköping, Huskvarana, Norrahammar, Smålands Taberg,

STORA HOTELET, Jönköping.

Innehavare: Fru JENNY KLINGBOM.

Post-, telegram- & telefonadress: Stora Hotellet, Jönköping Intern. hotellcode. 38 rum med 50 bäddar. PRISER: Enkelrum från 5.— kr. Dubbel, rum fr. 10.— kr. Lunch fr. 2:50 kr. Middag fr. 3.— kr. Supé fr. 3.— kr. Sprit — Vin — Öl.

MILITÄR EKIPERINGS A.-B. (MEA)

Hamngatan 3A

STOCKHOLM

Normalmstorg

Rekommenderar sina förstklassiga färdiga HERRKLÄDER, HERR- & DAMSKRÄDDERI.

Uniforms- och Sportartiklar för segling, ritt, automobilsport etc. etc.